

V oblasti životního prostředí je před ODS hodně práce, někteří kolegové nemají rádi změny ode zdi ke zdi, říká senátor Vystrčil

HANA MAZANCOVÁ

ADÉLA SKOUPÁ

Senátor Miloš Vystrčil. Foto: Ludvík Hradilek, Deník N

V ODS byla vždycky velká spousta lidí, kteří chránili životní prostředí. A Václav Klaus starší „v oblasti životního prostředí nikdy nic nepředstavoval“. V rozhovoru pro Deník N to říká senátor a místopředseda občanských demokratů Miloš Vystrčil. Expert strany na klima aktuálně připravuje program, protože strana má životní prostředí v pěti prioritách. Mluvit o něm však do konce roku nechce. Je péče o životní prostředí výsostně pravicové téma, jak píšete na webu strany?

V ODS vždycky byla velká spousta lidí, kteří chránili životní prostředí v tom smyslu, jak ho chápou normální lidé. Když je člověk připravený být zodpovědný sám za sebe, tak to s přírodou, pobytem v ní a vztahem k ní souvisí. Když začnete znečišťovat vodní toky, hrozí, že nebude pitná voda. Když začnete kácet lesy, hrozí, že nebudou lesy. Když budete v místnosti moc svítit a topit, tak možná nebudete mít na to, abyste to teplo v domově udrželi.

A pokud se podíváte na filozofii ODS, chceme spořit, šetřit, nedělat dluhy pro budoucnost. Můj názor i názor ODS je, že se musí začít u lidí. Abychom všichni pochopili, že skromnost a šetření zdroji by mělo být základem chování každého člověka. Měla by to být jedna ze součástí výchovy a součást programu odpovědné strany. A to, myslím si, jsme. A proto je to výsostně pravicové téma. Protože nezádlužená budoucnost je výsostně pravicové téma a nezádlužená budoucnost je – kromě jiného – také ochrana životního prostředí.

Ale ne vždy jste na životní prostředí kladli důraz.

Jsem také učitel na Vysoké škole polytechnické v Jihlavě, učím regionální rozvoj. Jedna z tezí říká, že pokud se má nějaké společenství úspěšně rozvíjet, musí být v rovnováze tři pilíře: hospodářský, společensko-zdravotní a environmentální. Když o všechny pečujete stejně, a jsou zhruba stejně vysoké i silné, a položíte na ně desku, což je společnost, tak je stabilní. Máte co jíst, co pít, dýchat, o staré lidi je postaráno, zdravotní péče funguje. A v okamžiku, kdy podle teorie některý z pilířů podceníte nebo vyzdvihnute oproti ostatním, ta jedna noha buď poklesne, nebo stoupne. A v ten okamžik se dostanete na šikmou plochu.

Přečtěte si také

Zelená, nikoli modrá ODS? Strana má životní prostředí ve svých prioritách, mluvit o něm však nechce

Když začnete upřednostňovat ekonomiku a hospodářství, jako třeba některé asijské země, rychle rostou průměrné mzdy, materiální bohatství, ale špatně se tam dýchá, nefunguje zdravotnictví nebo není postaráno o ty, co pracovat nemohou. Zrovna tak když upřednostníte ochranu životního prostředí nade vše ostatní, není možné myslet si, že lidé budou spokojení, když budou mít velmi nízké mzdy, nebudou se mít kde léčit a důchodce nebude mít v okamžiku, kdy zůstal sám, žádnou oporu ve státě. To je princip našeho přístupu. Ty hurá styly, že teď začneme všichni chránit životní prostředí...

To je právě ono. V poslední době se objevilo několik návrhů na ústavní změny ohledně přírody. Takže ODS to nevytáhla proto, že je to, řekněme, módní?
Spíš jsme si uvědomili, že o tom hrozně málo mluvíme. O tom, že je to pro nás přirozené. Bereme ochranu životního prostředí jako jeden ze tří pilířů, o které je potřeba pečovat, není možné jej zanedbávat, ale zároveň není možné ho na úkor ostatních pilířů významně preferovat. Pokud samozřejmě není zanedbaný.

Co se tedy odehrálo u vás ve straně? Nastal moment, kdy jste se sešli a zeptali se: jak se k tomu životnímu prostředí teď budeme stavět?

Na předsednictvu pan předseda (Petr) Fiala rozhodl o tom, že vzniknou pracovní týmy, které se budou zabývat různými oblastmi našeho programu. Vzniklo pět prioritních oblastí a společně se Zbyňkem Stanjurou máme životní prostředí se zemědělstvím, částečně do toho patří i energetika. Jsem přesvědčený, že dneska se máme v Česku nejlépe, jak jsme se kdy měli. A jeden z přirozených výsledků toho, že se má společnost relativně dobře, je, že chce žít v pěkném a čistém prostředí. Dochází ke společenskému tlaku na to, aby strany, které chtějí mít příznivce, se staraly o životní prostředí více než v minulosti, kdy bylo potřeba privatizovat, udělat změny v ekonomice, změnit systém zdravotnictví, systém sociální práce, vzdělávání a tak dále. Částečně tedy může být pravda, že současný relativní blahobyt je příčinou toho, že na životní prostředí je obecně kladen větší důraz než dříve.

Říkáte, že je společenská poptávka po změnách v ochraně životního prostředí. Máme řadu vědeckých důkazů o tom, že se věci mění. A zároveň od vás ze strany zaznívají fráze jako klimatický džihádismus nebo alarmismus. Tak jak se k tomu tedy ODS staví?

Někteří kolegové nemají rádi změny ode zdi ke zdi. A také nemají rádi, když někdo vyvyšuje téma nad všechny ostatní, a pak se k tomu třeba expresivně vyjadřují. Jako strana máme ale ještě jednu vlastnost – hodně dbáme na to, aby byly věci zařazené do reálného kontextu a aby to bylo nějakým způsobem spočítané a návrhy a cíle realistické. Mám někdy chuť se zeptat: paní redaktorko, víte, kolik má kilowatthodina joulů?

Otázky tady naštěstí klademe my.

A pak mám chuť se zeptat: a víte, kolik potřebujete kilowatthodin na ohřátí jednoho litru vody o jeden stupeň? A víte, co je to solární konstanta? A víte, jak se mění s tím, jak se postupně mění dráha Země kolem Slunce? A víte, že to má docela podstatný vliv na to, kolik energie dopadne na Zemi? A víte, že to potom způsobuje možná i zásadní změny v klimatu? Nebo nezpůsobuje?

A víte, že pokud by elektromobily jezdily všude v Česku, budou mít horší ekologickou stopu než diesely? Protože elektromobil dnes jezdí na elektřinu, která je ze 45 procent vyrobená z tepelné elektrárny, z 25 procent z jaderné a těch 20 procent zůstává na obnovitelné zdroje. To si musíme všechno říct. Ale neznamená to, že elektromobily jsou hloupost. Je to velmi dobrá věc, zejména v lokalitách, kde se nedá dýchat.

Nemáte pocit, že kvůli výrokům pana Zahradníka o klimatickém džihádismu, ale třeba i kritice poslance Skopečka směrem k demonstrantům z Fridays for Future, vám to lidé pak méně věří?

Mám ten pocit. Je mi to líto. Jana Zahradníka znám dlouho, miluje přírodu, jsem o tom přesvědčený. Je to vždycky takový paradox. Některé ty výroky jsou zbytečně tvrdé a do určité míry nešťastné. Protože si nemyslím, že ti lidé to tak myslí, nebo chtějí, aby to tak bylo vnímáno.

A proč by to tedy psal?

Protože je přesvědčený, že pokud začneme uctívat pouze environmentální pilíř a zapomeneme na ostatní, tak to nemůže vést k ničemu dobrému. A má strach, že se tak děje, tak se na to snaží upozornit svým způsobem. Jsem spíš pro se o tom s lidmi bavit, abychom si vzali tabuli a začali počítat.

Co se týče výroků ke klimatické změně, máte nějakou vnitřní politiku? Objevují se výrazy jako klimatický alarmismus a tak dále.

Jsmo svobodná strana svobodných lidí.

Nemáte pocit, že takové výroky věci spíše škodí?

Já vám to řeknu takto: v oblasti životního prostředí, jak z hlediska vytyčení základních programových směrů, tak z hlediska prezentace ochrany životního prostředí občanskými demokraty, je před námi hodně práce.

Když si na stránkách ODS otevřeme záložku „životní prostředí“, tak tam jsou při vší účtě jen obecné fráze, jeden z těch bodů je třeba „chovat se odpovědně“. Na tom se asi shodneme, ale co si pod tím máme představit?

Pod tím si máte třeba představit, že chceme, aby ty tři pilíře byly vyvážené. A že není možné zanedbávat ten environmentální.

A co konkrétně ODS nabízí? Je tam třeba snížení byrokracie. Předpokládám, že to ODS žádá u většiny věcí. To není nic překvapivého, co by mě přesvědčilo, že to s životním prostředím myslíte vážně.

Byl bych tady už dneska schopen říct pár věcí, co znamená chovat se odpovědně, ale nechci to dělat. Do konce roku 2019 bych velmi nerad začal vykřikovat, co všechno bychom měli dělat. Musíme si to mezi sebou vyříkat a počítám, že pak přijdeme s programem, kde toho bude napsáno víc než „chovat se odpovědně“. Zatím jsme se shodli, že ochranu životního prostředí, zemědělství a hospodaření v oblasti výroby potravin a energetiku nelze oddělovat.

Takže když říkáte, že je potřeba to prodiskutovat, znamená to, že jsou ve straně rozpory?

Jednak se hledají ty nejlepší formulace a jednak se může stát, že představy nebudou stejné. Někteří budou říkat, že je správné nechat to volnému trhu a tomu, co si myslí lidé, protože oni za nějakou dobu přijdou na to, co je správné a Země to vydrží. Nebo někdo řekne: to je sice hezká teorie, ale svět a náš život je plný intervencí. Neříkám tomu dotace ani regulace. Celá ta debata je o míře intervencí. To znamená: co ještě se má nechat samostatnému úsudku na nějaké úrovni, buď rodinné, obecné, krajské a státní, a co už je potřeba skutečně udělat tak, že uděláte intervenci, která změní vaše chování.

Třeba že se řekne: kdo z vás si koupí elektromobil a bude si pak kupovat elektroinstalační materiál, dostane 20% slevu. Já třeba vůbec nechápu, proč se dávají dotace na solární panely. Kdyby už se měly dotovat, není nic logičtějšího, než udělat to tak, že když si půjdete koupit solární panel do obchodu, dostanete účtenku, pak ji někde předložíte a dostanete 10 procent zpátky. Proč by si někdo kupoval panel, aby si ho dal do sklepa? Má stát zajímat, kam si ho dal, jak ho upevnil, kde ho má, jestli ho tam má, jestli už ho nesundal?

Máme těm intervencím, o kterých mluvíte, rozumět tak, že připouštíte, že s klimatickou změnou přichází i nutnost uskromnit se?

Jedno přísloví říká: vezmi si, co chceš, ale zaplat'. To znamená, jestliže dochází ke klimatickým změnám a je to způsobeno i skleníkovými plyny a jestliže jedním z velkých emitentů skleníkových plynů je činnost související s existencí člověka, tak bychom se měli snažit, aby se snižovaly emise. Což je logické a je to jedna věc, kterou musíme dělat.

A druhá věc, musíme dělat další opatření, abychom se klimatické změně ještě nějak přizpůsobili, pokud bude třeba. Uvědomili si, že některé věci budeme muset dělat jinak než doposud, možná změnit i životní styl, změnit pěstované plodiny. To jsou věci, které přímo nesouvisí s emisemi skleníkových plynů, ale s životním stylem.

U emisí máme dvě možnosti. Když chceme více investovat do jejich snížení, musíme zvýšit svoji výkonnost, buď podporovat inovace a peníze investovat do snížení. Tím se nesníží naše kvalita života. Anebo si musíme říct, jak vysoko máme jednotlivé pilíře. To je celé. Musíme najít ten správný směr.

Můžete říct voličům, kteří ODS nevolili právě kvůli tomu, že nebyla příliš známá svou ekologickou politikou, že se teď ODS změní? Změní se něco na vaší politice ODS v oblasti životního prostředí, nebo ?

Pokud na to budu mít vliv, tak se politika ODS v oblasti životního prostředí a zemědělství změní.

Ale neřeknete vůbec v čem?

Změní se v tom, že jednak nebudeme říkat, že to není problém a že se to vyřeší samo. To teda v žádném případě. A druhá věc: Budeme říkat, že je odpovědností politiků, jak se bude životní prostředí chránit a jak bude vypadat energetická a zemědělská politika a ochrana životního prostředí. Stát musí ve své politice zohlednit, co se děje a co kolem nás probíhá, což je klimatická změna, hrozící nedostatek vody a s tím související věci. Není možné nevidět to a není možné z pozice státu nepodpořit opatření, která nás před tím buď ochrání, můžou tomu i zamezit, nebo nám umožní se tomu přizpůsobit.

Čili problém se suchem nevyřeší trh?

Problém se suchem trh sám o sobě nevyřeší.

A jak velkou podporu pro vaše smýšlení či směřování ve straně máte? Pokud říkáte, že konkrétní body budete mít až na konci roku 2019, tak to asi bude dlouhé vyjednávání.

Musíme připravit teze, sejít se uvnitř strany a říct, co si myslíme. Tam zjistím, jakou pro to mám podporu.

Asi tušíte, jste ve straně dlouho.

Pokud jsem to mohl zatím sledovat, tak podporu od pana předsedy docela cítíme. Je důležité, abychom dělali věci, které od nás naši voliči očekávají a kvůli kterým nás volí. Jsem přesvědčen, že naprostá většina voličů ODS počítá s tím, že ODS bude rozumným způsobem chránit životní prostředí a podporovat rozumné intervence. A úkolem našeho programu bude najít způsob prezentace toho, co chceme v oblasti životního prostředí dělat a prosazovat, a jaké intervence s tím souvisí, jsou nutné a budeme je podporovat. To bude debata, na kterou dnes nejsem připraven, abych vám tady ty věci vyjmenoval, obhajoval je a rozebíral.

Dneska jsem na tom tak, že mám v počítači složku, ve které je asi 500 stránek všech možných věcí, co kdy ODS napsala o životním prostředí, všechny možné studie toho, co nás čeká v oblasti klimatu, hospodaření s vodou, zemědělství, potravinové soběstačnosti. Ted' jsem to rozdál, každý má nějakou část, na tu se má podívat, napsat, co si o tom myslí, jestli jim z toho plyne nějaký zásadní úkol, který tady před námi je. Když ten úkol najdeme, jestli ho máme splnit. Jestli vůbec nic, protože se to vyřeší samo, nebo jestli by měl zasáhnout stát.

Máte tam třeba i ten klimatický džihád?

Jasně, taky ho tam mám. A pak, co o tom říkají chytrí lidé, co si o tom myslí naši voliči z průzkumů. Ted' to všechno vezmete dohromady a přichází druhá fáze, to je SWOT analýza. Slabé stránky, silné stránky, příležitosti, ohrožení. A když tohle máte, tak potom vzniká program.

Nakolik se v rámci životního prostředí budete řídit tím, co od vás voliči očekávají, a nakolik tím, že je třeba – jednoduše řečeno – s tím něco dělat? Možná tam budou i nepříjemné věci, které budete muset nastavit.

Já za sebe se budu snažit, abychom se maximálně řídili tím, co je potřeba. Vždycky jsem to tak dělal. Jestliže si myslím, že není správné, že prezident porušuje ústavu, tak je mi teda dost buřt, do jaké míry si kdo kolem co ještě dalšího myslí.

Můžete jmenovat některého z odborníků, kteří vám radí?

Ne.

Je to tajné?

Můžu vám říct, že počítám s tím, že se do konce roku kromě jiného sejdu s co možná největším počtem zástupců všech možných organizací, které se zabývají životním prostředím. Počínaje Děťmi země přes, jak to říkáte, ti mládežníci...

Fridays for Future.

A tak dále. Pokud tedy budou mít zájem. Chci si je poslechnout, hrozně mě to baví, protože jsem učitel.

A co jim řeknete na to, že vám lidé připomínají a asi připomínat budou, dědictví Václava Klause?

Co je dědictví Václava Klause? Jestli si myslíte, že někdo, kdo se nechová úsporně a nešetří svůj majetek, je schopen chovat se úsporně a šetřit majetek státu, tak to já si teda fakt nemyslím. Neznamená to, že když někdo šetří svůj majetek a chová se k němu úsporně, že to určitě zvládne v případě státu. To neplatí.

A já proto tvrdím, že socialisté sami o sobě nikdy nedokážou ochránit životní prostředí. Vždycky to nakonec rozdají, řeknou: tohle už nejde, my jim tu vodu musíme dát, a dáme jim těch 200 litrů, protože se musí umýt, nedáme jim jen 70 litrů. A tak to bude. Nepůjdou proti lidem, protože by se na ně zlobili a nevolili je.

Ve všech debatách, které teď kolem klimatu a životního prostředí jsou, zaznívá, že je těžké přesvědčit lidi o tom, že tady nějaká klimatická změna opravdu je, protože tu máme dědictví Václava Klause, který říkal, že oteplování neexistuje.

Země se otepluje. Jak půjde ten cyklus, to já nevím.

Jde o to, že Václav Klaus asi není úplně symbolem...

Václav Klaus už ani není člen ODS.

Ano, ale je to „otec zakladatel“.

Ale má svoji stranu. Je expertem Trikolóry.

Ale lidé mohou jeho myšlenky hledat u vás ve straně. Lidé zjednodušují a mohou si říct: jsem klimaskeptik, budu volit ODS. Jak s tím budete pracovat?

Nevím, co na to mám říct. Když jsem učil matiku nebo fyziku, nikdy jsem nepřemýšlel, jak budu pracovat s dětmi, já jsem tu matiku a fyziku prostě učil. Až budeme mít program týkající se životního prostředí a zemědělství, budu ho prezentovat. A buď na to lidé budou slyšet, nebo ne. Nebo mě do té doby odvolají. Což se mimochodem může stát a já to připouštím. I na předsednictvu jsem říkal, že když uvidím, že můj směr nemám šanci prosadit, tak to dělat nebudu.

Třeba že budete na ODS moc radikální?

Nemyslím radikální. To je přece normální. Já to mám doma tak, že někdy se stane, že moje názory nezvítězí. V takovém případě ustoupím a dělám věci podle jiných pokynů, než jsou moje. Stejně tak se může stát, že když se nebudeme schopni domluvit, nebo moje představy nebudou většinově akceptovatelné, tak od toho půjdu pryč.

Čili to, co Václav Klaus představuje či představoval, stranu nijak zatěžuje?

Můj názor je, že v oblasti životního prostředí Václav Klaus nikdy nic nepředstavoval. Vážně. Tak co říkal? Úžasně spočítal, že větrníky nás nespasí. To ale přece víme všichni.

Když to zjednoduším: já nevím, jestli s tím člověk až tak moc nadělá, nebo nenadělá. Fakt to nevím. Ale z hlediska toho, jak bychom se měli chovat, to podle mého názoru skoro není podstatné. Podstatné je, abychom udělali maximum a chovali jsme se racionálně. Jestli to potom povede k zabrání rychlosti té změny, to nevím.

Klimatolog Radim Tolasz, který radí i vládě, říkal, že ke snížení emisí je potřeba co nejdříve utlumit uhelné elektrárny. Přistoupila by třeba ODS k nějakým razantnějším zásahům do energetiky?

Když říkám maximum, myslím racionální maximum. Prvně by mě zajímalo, co se stane, když zavřeme tepelné elektrárny. Já vám to neumím říct.

Budeme dýchat lepší vzduch.

Podíval bych se na to, co se stane. Já to zase přeženu – pokud řeknou, že zavřeme dvě tepelné elektrárny, a bude evidentní, že se průměrná mzda v České republice sníží o dva tisíce, nevím, jestli je zavřít, nebo ne. Potom se budeme bavit, jestli to ještě vydržíme a lidé to ocení. A na to můžeme mít různý názor. Jsem tu také od

toho, aby tady bylo zdravotní a sociální, fungovalo školství, ekonomika a lidem se, pokud možno, nesnižovala kvalita života. A teď je na nás politicích, jestli rozhodneme, že tohle opatření uděláme, přestože někteří z nich budou mít pocit, že se snižuje kvalita života. Lidé si třeba budou myslet, že se nesnížila, protože je lepší vzduch. A že to za ty dva tisíce měsíčně stojí. A to je politické rozhodování, kde se postoje stran mohou lišit. Racionální maximum.

Máte představy o tom, jaké zákony chcete navrhnout či co byste chtěli změnit v legislativě, pokud jde o životní prostředí?

To taky po nás pořád chtějí, ať řekneme, co budeme měnit, jaké zákony, jak je napíšeme a tak dále.

Máte to v pěti prioritách.

Já vím, že ano. V tuto chvíli jen řeknu, že do konce roku 2019 nebudu říkat, jak chceme zásadně přepracovávat zákony. To, co budeme dělat a děláme, je, že v různých zákonech budeme navrhovat drobné úpravy, které se týkají snížení byrokracie, ať je to v EIA (posuzování vlivů na životní prostředí, pozn. red.) nebo hospodaření s odpady či kaly. Ale to jsou věci, kdy se budou dělat úpravy ve stávajících zákonech, které nemění filozofii. Jde o méně byrokracie, aby si o tom více mohli rozhodovat sami lidé, jednodušší dotační tituly. Ale že by vznikl zákon, který zásadním způsobem změnil přístup státu k ochraně životního prostředí, to vám teď říkat nebudu.